

Hietaniemen hautausmaan historiaa

Vanha hautausmaa

Helsingin maistraatti luovutti 27. helmikuuta 1828 kaupungin "kristityn luterilaisen uskonnon täkäläisille tunnustajille" hautausmaaksi alueen Lapinlahden ja vuonna 1815 käyttöön otetun ortodoksisen hautausmaan välistä. Hietaniemen hautausmaan vanhin osa, Vanha hautausmaa, vihittiin käyttöön 22. lokakuuta 1829.

Aluksi tätä vanhinta osaa kutsuttiin Lapinlahden hautausmaaksi, mutta Uuden hautausmaan vihkimisen jälkeen alettiin Lapinlahden hautausmaata kutsua nykyisellä nimellään Vanhaksi hautausmaaksi.

Uusi hautausmaa

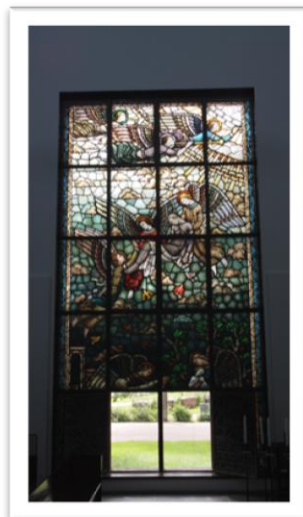
Helsinki tarvitsi 1850-luvulla lisää hautausaluetta ja seurakunta asetti vuonna 1856 komitean miettimään uutta paikkaa hautausmaaksi. Useasta vaihtoehdosta päätettiin vuonna 1857 anoa Helsingin maistraatilta ja kaupungin johdolta alueita Sanduddin huvilasta ja viereisestä Sandnäsin huvilasta. Maistraatti luovutti vuonna 1858 alueen hautausmaan laajentamiseksi. Vuosina 1858 ja 1909 tehtyjen päätösten perusteella on seurakunnilla pysyvä maksuton käyttöoikeus luovutettuihin alueisiin niin kauan kuin niitä käytetään hautausmaina.

Uusi hautausmaa vihittiin käyttöön 4. syyskuuta 1864 pastori F. A. Snellmanin toimesta. Vihkimistä oli seuraamassa tuhansia kaupunkilaisia. Seurakunnan suomenkieliset jäsenet vaativat uutta vihkimistä, koska pastori Snellman piti puheensa ainoastaan ruotsiksi, mutta tuomiokapituli ei pitänyt sitä välttämättömänä. Ensimmäiset vainajat uudelle hautausmaalle haudattiin vasta vuonna 1866 kun hautausmaan rakentaminen oli saatu riittävän pitkälle.

Uusi alue oli monin paikoin paljasta rantakalliota joten rakentaminen oli aikaa vievää. Uudelle hautausmaalle haudattiin 1870-luvun loppuun saakka pääosin köyhäintaloissa ja sairaaloissa kuolleita kaupunkilaisia rivihautoihin. Varakkaammat luokat alkoivat haudata vainajiaan alueelle 1880-luvulla.

Hietaniemen alue

Kaupungin väkiluvun yhä kasvaessa, kirkkovaltuusto anoi kaupungilta vuonna 1929 lisämaata Uuden hautausmaan ja Taivallahden väliseltä alueelta. Kaupungin asemakaava-arkkitehdin vastustuksesta huolimatta kaupunki luovutti 6 hehtaaria lisämaata laajennusta varten. Vuonna 1925 tehty päätös öljysataman perustamisesta alueelle peruttiin ja rakennustyöt alkoivat vuonna 1930. Alueen suunnittelusta vastasi arkkitehti Albert Nyberg, työhön osallistui myös puutarha-arkkitehti Paul Olsson. Kalliot louhittiin ja niistä rakennettiin paikoitellen jopa 7-8 metriä korkea muuri alueen ympäri. Sisäpuoli täytettiin merihiekalla jota tuotiin Pihlajasaaren edustalta noin 200.000 m³. Alueen rakentaminen maksoi aikanaan noin 3 miljoona markkaa. Hietaniemen alue vihittiin käyttöön 26. elokuuta 1931 ja siunauskappeli kesäkuussa 1933.

Urnalehto

Viimeinen laajennusosa on vuonna 1949 käyttöön otettu urnalehto. Aloitteen urnalehdon rakentamisesta teki Helsingin kaupunki. Hanketta valmistellut työryhmä tutustui Ruotsin ja Norjan urnalehtoihin ennen suunnittelun alkua, suunnittelusta vastasi pääosin Helsingin hautausmaiden tarkasta Ola Mannström.

Suomen Kaartin hautausmaa

Hietaniemen hautausmaahan kuuluu myös Suomen Kaartin hautausmaa (perustettu vuonna 1833). Nykyinen Kaartin hautausmaa on alun perin ollut Kaartin seurakunnan hallussa. Mainittu seurakunta lakkautettiin vuonna 1914, jolloin hautausmaa siirtyi Helsingin kaupungin suomalaisille ja ruotsalaisille evankelis-luterilaisille seurakunnille. Seurakunnan lakkauttamisen jälkeen alueelle on haudattu seurakuntaan kuuluneiden jälkeläisiä sekä jääkäreitä.

Sankarihautausmaa

Sodan sytyttyä vuonna 1939 erotettiin Hietaniemen alueesta korttelit 40 ja 41 sodassa kaatuneitten hautaamista varten. Tämä muutos edellytti alkuperäisen suunnitelman muuttamista. Sankarihautausmaahan suunnittelusta vastasi sankari-hautakomitean arkkitehtijäsen Arvo Muroma ja hänen kuoltua hankkeen viimeisteli arkkitehti Matti Siitonen. Nykyiset kivilaatat valmistuivat vuonna 1952 ja kuvanveistäjä [Wäinö Aaltosen](#) suunnittelema sankariristi vuonna 1954.

Sankariristi paljastettiin helatorstaina 1954 juhlatilaisuudessa. Sankarihautoihin on haudattu 3164 suomalaista ja 121 saksalaista sotilasta. Sankarihautausmaahan kuuluu olennaisena osana myös Kadonneitten muuri, johon on kaiverrettu 734:n taistelutantereelle jääneen helsinkiläisen nimi.

Hautausmaan rakennukset

Vanhan hautausmaan nykyisen, vuonna 1872 valmistuneen kappelin suunnitteli arkkitehti [Theodor Höijer](#). Vanha kappeli on säilyttänyt asemansa pääkaupunkiseudun suosituimpana siunauskappelinä. Mechelininkadun varrella rakennettu tiilinen vahtimestarin asuintalo (arkkitehti Theodor Höijer) valmistui 1901 ja sitä laajennettiin vuonna 1916 (arkkitehti Waldemar Aspelin).

Hietaniemessä sijaitsevan uuden siunauskappelin suunnitteli arkkitehti Albert Nyberg. Kappeli vihittiin käyttöön 18. kesäkuuta 1933. Kappelirakennuksessa on kolumbaario tuhkauurnia varten.

Uuden alueen huoltorakennus valmistui vuonna 1967. Sen on suunnitellut arkkitehti Erkki Heloma ja siinä sijaitsee henkilökuntaruokala sekä korjaamo- ja sosiaalitiloja. Piha-alueella sijainneet kasvihuoneet purettiin pois vuonna 1996.

Vanhan alueen puinen huoltorakennus oli vuodelta 1965 ja se oli arkkitehti Touko Nerosen suunnittelema. Rakennus purettiin huonokuntoisena kesäkuussa 2004 ja tilalle valmistui huhtikuussa 2005 arkkitehti Mikko Piispan suunnittelema huoltorakennus ja varasto.

Hautausmaan julkiset veistokset

"Sankariristi", Wäinö Aaltonen, 1954, pronssi (sankariaukio)
"Karjalaan jääneiden vainajien muistolle", Armas Tirronen, 1957, pronssi (kortteli Uusi 21)
"Äiti ja lapset" (myös nim.Maaemo), Johannes Haapasalo, 1939, pronssi (kortteli Uusi 13B)
"Mies hiljentyneenä ikuisuuden edessä" Emil Wikström, 1933, pronssi (kortteli Hietaniemi 25)
"Sotavankeudessa kuolleiden muistolle", Heikki Häiväoja, graniitti ja teräs, 1986 (sankarihauta-alue)
"Menneiden sukupolvien muistolle", Johanna Häiväoja, 2000 pronssi (kortteli Uusi 20)
"Sinä verhoudut valoon", Johanna Häiväoja, pronssi, 2002 (kortteli Uusi 6A, Kuusilehto)

Lähteet;

Viro, Voitto; *"Vanha hautausmaa"* Otava 1993
Pehkonen, Marja ym.; *"Narinkka"* Helsingin kaupunginmuseo 1988
Seppovaara Juhani; *"Elävä hiljaisuus Hietaniemen hautausmailla"*2002
Kantonen, Timo; *"Hietaniemen hautausmaa kulttuurihistoriallisena ympäristönä"* Kulttuuritieto Oy 1993
Helsingin seurakuntayhtymä; *arkistotiedot*